

Waarnemingen april, mei, juni 2015

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht is te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Twee nieuwe soorten voor Noordwijk

In 'Tussen Tulpen en de Zee' (2011) stond de teller voor het aantal in Noordwijk waargenomen vogelsoorten op een respectabele 333. Dat daar nieuwe soorten aan toegevoegd worden gebeurt niet vaak. Maar dit kwartaal kwamen er maar liefst twee bij! De eerste zeldzaamheid was een tweedejaars vrouwtje **Blauwstaart**. Maarten Langbroek ontdekte de vogel op 10 april in de mist in de Coepelduynen. De Blauwstaart zat gelukkig op een makkelijk toegankelijke plek en liet zich de hele dag goed zien langs het fietspad. Na een heldere nacht was de vogel de volgende dag weer vertrokken. De Blauwstaart is zich vanuit de broedgebieden in Rusland en Siberië naar het westen aan het uitbreiden en heeft vaste grond aan de voet gekregen in Finland. Die uitbreiding zal er waarschijnlijk de oorzaak van zijn dat het aantal waarnemingen in Nederland toeneemt. Tot nu toe zijn er 21 gevallen bekend in ons land, waarvan de meeste in de laatste 5 jaar. De eerste gedachte bij deze soort gaat voor vogelaars uit onze regio waarschijnlijk uit naar de vogel die in 2007 bij Zandvoort overwinterde. Dat overwinteren was uitzonderlijk, want verder zijn alle waarnemingen tot nu toe in de herfst. Dat maakt de waarneming bij Noordwijk extra bijzonder: het is het eerste voorjaarsgeval voor Nederland. Hopelijk zet de westwaardse uitbreiding door en raakt dit fraaie vogeltje vaker in Nederland verzeild. Nog zeldzamer dan de Blauwstaart was het mannetje **Oostelijke Blonde Tapuit** die Maarten op 10 juni ontdekte. Weer in de Coepelduynen en weer op een goed toegankelijke plek, nu bij Rinus z'n Trap. Lof voor Maarten! Ook deze vogel verbleef maar één dag in ons gebied. Daarna kwam het bericht dat de vogel in Engeland was opgedoken (RR), stug vasthoudend aan de verkeerde richting van zijn dwaaltocht. De Oostelijke Blonde Tapuit broedt in Z en ZO Europa vanaf Z Italië naar het oosten. De westelijke en oostelijke varianten werden tot voor kort als één soort beschouwd en daardoor is niet voor alle waargenomen vogels duidelijk om welke van de twee het gaat. Er zijn drie eerdere zekere gevallen in Nederland van de Oostelijke Blonde Tapuit. (zie ook het verslag van Maarten elders in deze Strandloper)

Nieuwe broedvogel: de Ooievaar

Elk broedseizoen brengt weer nieuwe ontwikkelingen. Het hoogtepunt van dit jaar was de vestiging van een nieuwe broedvogel voor Noordwijk: de **Ooievaar**. Of eigenlijk is het een terugkeer. Het laatste bekende broedgeval was in 1905 bij De Krom, in een boom aan de Maandagse Watering bij de toenmalige boerderij van boer Wassenaar (med. HV). In de jaren dertig verdween hij als broedvogel ook elders uit de streek. In 2004 leek een paar een nest te gaan betrekken bij Offem. Maar die verdwenen weer snel als gevolg van verstoring. Dit jaar was het wel raak. De nieuwe ooievaarspaal op Klein Leeuwenhorst werd meteen bezet. Op 2 april verscheen het paartje voor het eerst op het nest (JD). Al snel begon het slepen

Ooievaar op nest - Klein-Leeuwenhorst - 11 april 2015 ©Jelle van Dijk

met takken en op 27 april zat er een broedende vogel op het nest (HV). Helaas waren de vogels niet succesvol. Eind mei (rond de tijd van het uitkomen van de eieren) verlieten de vogels het nest en begonnen in de omliggende polders rond te zwerven. De reden van het mislukken zat mogelijk in de onervarenheid van de vogels. Eén van de vogels was geringd en de ring kon later afgelezen worden. Deze vogel bleek in 2013 als nestjong te zijn geringd in Rijswijk. Deze is dus pas 2 jaar oud en wellicht nog te jong voor geslaagde deelname aan het broedproces. De vestiging is niet helemaal onverwacht. Aan alle kanten rond ons werkgebied is het al een gevestigde broedvogel en er is een gestage uitbreiding. Uiteindelijk hebben de Ooievaars zich nu, vanuit de populatie in Den Haag, ons waarnemingsgebied bereikt. In elk geval de geringde vogel komt daar vandaan. Met de aanwezigheid van de broedvogels zijn er dit jaar ook veel meer waarnemingen gedaan dan in andere jaren. Dat het niet alleen om het broedpaar ging, bleek uit de aanwezigheid van een derde baltsende vogel in de weilanden van Klein Leeuwenhorst op 27 april. Ook was er een waarneming van een baltsende vogel in de weilanden van St Bavo op 5 april (MW). Deze laatste waren ongeringd, dus wellicht een ander paar op zoek naar een geschikte nestpaal. Hopelijk zien we de Ooievaars volgend seizoen terug en hopelijk met meer succes.

Broedseizoen met gemengde gevoelens

Naast de vestiging van de Ooievaar was er dit jaar ook goed nieuws met maar liefst twee broedparen **IJsvogel** op de landgoederen in ons werkgebied. Het paar dat startte op het terrein van de St Bavo werd helaas al vroeg verstoord. Een waarneming op Sancta Maria doet vermoeden dat ze daar alsnog een poging hebben gedaan. Ons werkgebied profiteert hiermee goed mee van de opgaande lijn in de Nederlandse broedvogelpopulatie. De positieve trend is te danken aan de

Grafiek: aantal territoria Zomertortel 2010-2015 in ons werkgebied. Ter vergelijking is het aantal uit de volledige inventarisatierondes 1984/88 en 2003/07 gegeven.

opeenvolgende zachte winters.

Slecht nieuws is er helaas wat betreft de **Zomertortel**. De ruime omgeving van het Oosterduinsemeer (inclusief de Hogeveense Polder en het Langeveld) was in de afgelopen jaren één van de laatste bastions in Zuid-Holland waar de soort zich enigszins wist te handhaven. De laatste 5 jaar ging het steeds om 3-8 paar (zie de grafiek). Dit jaar liet een dramatische terugval zien. Op maar 4 plekken werden roepende vogels gehoord. In 3 gevallen kon na een eenmalige waarneming de vogel niet terug gevonden worden. Alleen in het bos aan de Duindamseslag was er echt sprake van een territorium. Hiermee lijkt ook voor onze omgeving toch het doek te gaan vallen voor deze eens zo gewone soort. Uit de recent gepubliceerde indexen voor broedvogels blijkt

een lange termijn afname sinds 1980 van -75%. Dit doet ongewild denken aan het lot van de Trekduif, ooit de meest algemene vogel van Noord-Amerika, maar in enkele tientallen jaren volledig uitgestorven als gevolg van jacht. Helaas is ook voor de Zomertortel de jacht een groot probleem. Elk jaar wordt een aanzienlijk deel van de populatie afgeschoten bij passage van het Middellandse Zeegebied. Het plotselinge wegblijven van de tortels dit jaar geeft te denken over wat er met deze gebeurd kan zijn.

Een andere broedvogel voor welke ons waarnemingsgebied belangrijk is, is de **Engelse Kwikstaart**. Dit is de enige plek in Nederland met een bekende vaste broedpopulatie. Dit jaar waren 4 van de bekende broedplaatsen bezet, met in totaal 5 paar. Zo zaten er twee zingende mannetjes in het Vinkeveld. Dat is op zich geen slecht resultaat. Zorgelijk is wel dat 2 van de 5 mengparen waren met gewone Gele Kwikstaarten. Dat is geen goed teken. Blijkbaar zijn er dan zo weinig vogels dat er onvoldoende partners te vinden zijn. Als de hybridisatie zich voortzet dan zal de Engelse Kwikstaart uiteindelijk verdwijnen als soort uit ons waarnemingsgebied. In de Noordzijdepolder was een hybride man Engelse x Gele Kwikstaart (nakomeling van een eerder mengpaar) gepaard met een vrouw Engelse Kwikstaart (PS). In de Zwetterpolder ging het om een mengpaar van een mannetje Engelse met een vrouwtje Gele Kwikstaart. Het mannetje verdween kort nadat de jongen waren uitgekomen, wat waarschijnlijk de oorzaak was dat het broedsel niet succesvol was (HV).

Engelse Kwikstaart 30 april 2015 ©Peter van Duijn

Gelukkig zijn er ook soorten die in de lift zitten. Ons werkgebied vormde tot voor kort een uitzondering in het westen van Nederland met het vrijwel ontbreken van de **Grauwe Gans** als broedvogel. Dit jaar broedden er minimaal 2 paar, met ouders met jongen in het Langeveld en het Oosterduinsemeer. Naar landelijke begrippen stelt dit niks voor, maar voor Noordwijk is dit nog bijzonder. Aan het Oosterduinsemeer broedt de Grauwe Gans nu voor het derde jaar. In het Langeveld is dit het eerste zekere broedgeval, na eerdere aanwijzingen in 2013. Verder waren er dit jaar twee territoria van de **Fluiter**, in het Langeveld en in de Noordduinen. We moeten terug tot begin jaren negentig voor de laatste broedgevallen in ons gebied. Sindsdien gaat het meestal om doortrekkers die hooguit enkele dagen aanwezig blijven. Bijzonder aan deze vogels was dat ze wekenlang te horen waren en echt als territoriumhouders beschouwd kunnen worden. Of ze uiteindelijk ook gepaard zijn en tot broeden zijn overgegaan is niet duidelijk. Een andere soort die vooral bij gunstige wind in de trekperiode bij ons opduikt is de **Kwartel**. Met twee waarnemingen van roepende vogels (Hogeveense Polder en Noordzijderpolder) was dit jaar niet slecht. De **Blauwborst** broedde opnieuw in bollenland in de Hogeveense Polder en vestigde zich dit jaar ook bij het Oosterduinsemeer. Opvallend was het aantal **Grauwe Vliegenvangers**. Op ongeveer 7 plekken waren er mogelijke territoria, met waarnemingen na de datumgrens van Sovon en met in een aantal gevallen ook zingende vogels.

Grauwe Vliegenvanger op nest - huize Muller (Delfweg) - 6 juli 2015 © Jelle van Dijk

Voor een deel zullen dit doortrekkers zijn geweest. Maar in het Langeveld, dat goed op broedvogels is onderzocht dit jaar, ging het bijvoorbeeld om twee duidelijke territoria (GC). Er was zelfs een zeker broedgeval: in de Hogeveense Polder broedde een paartje in een slingerplant tegen de gevel van het huis van Piet Muller (JD). Dat een broedgeval nota bene in de tuin van een vogelaar wordt gevonden doet ook vermoeden dat de soort makkelijk over het hoofd kan worden gezien. Een totaal van 7 territoria is dan waarschijnlijk reëel, wat 2015 tot een uitzonderlijk goed jaar voor deze soort maakt. De kolonie **Oeverzwaluwen** in de zandhoop op het bedrijventerrein Gravendam in Noordwijkerhout was voor het tweede jaar bezet (JD). Het aantal bewoonde nesten liep op naar ongeveer 20.

Als laatste was het ook een goed jaar voor de Kleine Bonte Specht en Appelvink. De opmars van deze soorten in de bossen van de binnenduinstrand en de landgoederen zet zich voort. Op 6 plekken in de AWD, het Langeveld en de Noordduinen was een territorium van de **Kleine Bonte Specht** aanwezig. Omdat de soort makkelijk over het hoofd wordt gezien is dit een minimum aantal. **Appelvinken** werden in het broedseizoen op ca. 6 plekken gezien. Dit is afgezien van overvliegende vogels. Appelvinken maken namelijk voedselvluchten tot 2-3 km van het nest. Bij het Piet Florisdal in de Noordduinen kon een zeker broedgeval worden vastgesteld, met de aanwezigheid van een familie met 4 pas uitgevlogen jongen (PS).

Maandoverzicht

april

In de maand april zaten we vooral in een noordelijke stroming. De lucht die over zee aangevoerd werd was relatief koud. Warmere voorjaarsdagen met zuidoostenwind waren schaars en zorgden dan meestal voor een mistige start van de dag, zoals op de 9^e en rond de 26^e. April was ook een droge maand.

Bij een harde noordwestenwind vlogen op 1 april 2 **Kleine Jagers** en een **Noordse Stormvogel** langs de zeetrekhut (JD). Deze laatste was de enige van het voorjaar. Op 7 april verbleven nog 112 **Scholeksters** en 552 **Drieteenstrandlopers** op het strand tussen Noordwijk en de provinciegrens (HV). Vanaf 7 april tot het eind van de maand was er regelmatig een tweedejaars **Kleine Burgemeester** te zien bij de Binnenwatering. Het ging zelfs om twee vogels, een lichte en een donkere, die er op 7 en 10 april beiden zaten (GT ea). Op 10 april ontdekte Maarten Langbroek een **Blauwstaart** langs het fietspad in de Coepelduynen (ML). Een aantal van de vogelaars die op deze zeldzaamheid af waren gekomen zag als bonus ook een **Kraanvogel** overvliegen (WR ea). Dezelfde dag vloog er ook een tweedejaars **Zeearend** over Noordwijk (DP). Deze vogel zwierf al een aantal dagen door het westen van Zuid-Holland. Op 11 april verbleef er een **Rode Wouw** in de Coepelduynen (WS) en op 24 april vloog er één over de AWD (MKu). Veel zomergasten druppelden in de loop van de maand binnen. De eerste **Fitis** (MM) zong op 2 april en de eerste **Zwartkop** op 4 april (JHa). De zuidoostelijke stroming vanaf 9 april gaf een golf van aankomsten: **Sprinkhaanzanger** op 9 april (ML), **Gekraagde Roodstaart** (MD) en **Nachtegaal** (massaal) op 11 april (AM), **Braamsluiper** 12 april (MK) en **Grasmus** 14 april (KV). Op 12 april liepen 2 **Rotganzen** op het grasland van Oud Leeuwenhorst, een onverwachte plek voor deze soort (HV). Tot 13 april was een **Velduil** aanwezig in de Elsgestepolder (JE). De eerste **Beflijster** dook op 14 april op in de Noordduinen (JH ea). Grootste groepen bestonden uit 10 vogels op 19 april in de AWD (MK) en 9 op 23 april in de Coepelduynen (ML). Sterns trokken laat door. De eerste **Grote Stern** verscheen pas op 4 april voor de zeetrekhut en de soort bleef de hele maand schaars (JD). De eerste **Noordse Stern** vloog langs op 17 april, **Zwarte Stern** op 22 april en **Dwergstern** op 24 april (JD). De eerste **Gierzwaluw** vloog op 24 april boven het dorp (WB). De zuidoosten wind van het eind van de maand bracht een **Fluiter** naar het Langeveld die daar vanaf 29 april tot in juni te horen was (PD). Ook dook er die dag een **Draaihals** op bij de golfbaan in de Noordduinen (RG). Op 30 april zat een doortrekkende **Grauwe Gors** even te zingen in de Bronsgeest (RR). Eerder op 5 april zong er ook al even een **Geelgors** in het Vinkeveld (EH).

Fluiter 8 mei 2015 ZHL Langeveld Noordwijk © Gab de Croock

mei

Het relatief koude voorjaar zette ook in mei door. Na een rustig begin volgde in de tweede week een bewolkte periode met depressies die vanaf de Noordzee overtrokken. Pas in de tweede helft van de maand ging de stroming even naar zuidoost en was de 19^e de enige zomerse dag van de maand. Aan het eind van de maand kreeg de noordelijke stroming weer de overhand. Anders dan in het binnenland viel er langs de kust erg weinig regen deze maand.

Een tweedejaars **Kleine Burgemeester** was nog aanwezig rond de Binnenwatering t/m 5 mei (PS). **Noordse Sterns** trokken dit jaar op een aantal ochtenden in aardige aantallen door, zoals 37 op 1 mei (JD). Voor de zeetrekhut zwom op 4 mei een **Grote Jager** (JD). Op 5 mei was er's ochtends vroeg een groep van 27 **Oeverlopers** aanwezig bij de Uitwatering van Katwijk (PS). Er trokken een aantal schaarse roofvogels door: een **Wespendief** op 3 dagen, een **Rode Wouw** op 2 mei (MW) en 14 mei (EH) en een **Zwarte Wouw** op 10 mei (MW e.a.) en 18 mei (RG). Op 11 mei trok een **Roodstuitzwaluw** over de Noordduinen (ML). De tweede week van mei bracht finke doortrek van **Tapuiten**, waaronder 14 op 8 mei (ML), met ook een **Paapje** in de Noordduinen op 8 mei (WH) en op Klein Leeuwenhorst op 10 mei (JS). Een andere schaarse doortrekker in het voorjaar, de **Bonte Vliegenvanger** zat op 5 mei in de AWD (RD). Opvallende doortrek was er vanaf 8 mei (GS) van **Grauwe Vliegenvangers**, te zien op verschillende plaatsen in het Langeveld (GC e.a.) en de AWD, sommige ook zingend en waarschijnlijk broedvogels. Op 22 mei zong een tweedejaars man **Kleine Vliegenvanger** in het Langeveld (RDi ea). Opvallend genoeg was dit op dezelfde locatie en datum als in 2014. Die dag werd in het Langeveld ook een **Bijeneter** gezien (HN), voorbode van een opvallende ruime aanwezigheid van deze soort dit jaar. Op 19 mei zong in het dennenbos langs de Duindamseslag een **Spotvogel** (ML). Niet het habitat van deze soort en zeker een doortrekker. Op 23 mei vloog een **Kruisbek** over Rijnsoever Katwijk (PS), voorbode van een grotere golf Kruisbekken in juni.

juni

Ook in juni was het droog, waardoor de duinen er dor bij lagen. De wind zat weer vooral in het westen en noorden en het weer was vaak somber. Een aantal keer draaide de wind kort naar het zuidoosten waarmee de temperatuur meteen snel opliep, zoals op 5, 12 en 26 juni. De warmte hield niet aan en werd steeds snel weer door onweersbuien verdreven.

Duinparelmoervlinder 16 juni 2015 ©Maarten Langbroek

Een tweede **Fluiter** zong op 1 juni in de Noordduinen (ML). Op 4 juni was een doortrekkende **Grauwe Klauwier** aanwezig in de Elsgestepolder (EH). In zeereep van de Noordduinen was ook een aanwijzing voor aanwezigheid van deze soort in de vorm van een aan het prikkeldraad gespietste meikever (MW). Op 4 juni trokken ook 2 **Purperreigers** over de Noordduinen (RM). Op 5 (PS) en 22 juni (JD) vloog er een **Wespendief** over. Vanaf 5 juni trokken er regelmatig groepjes **Kruisbekken** over (CZ) en zaten soms ook ter plekke in de dennen in de Noordduinen. De piek in de doortrek was rond 15 juni met het grootste aantal van 58 op 17 juni (ML). Daarnaast was er ook een opvallende passage van **Sijzen** met o.a. op 12 juni 7 vogels (CZ). Op 4 en 6 juni hing er een **Bijeneter** rond in de Noordzijdepolder bij Sancta Maria (MW). Op 10 juni vloog er één over de Coepelduynen (EH) en op 22 juni waren er minimaal 3 tussen de gierzwaluwen aan het jagen boven Nieuw-Leeuwenhorst (GT). Tijdens de houtsnippentelling van de vereniging op 8 juni werd een minimum van 3 baltsende **Houtsnippen** waargenomen in de AWD (LS e.a.). Verder uitwerking van de gegevens volgt nog. Tijdens de telling vloog een man **Bruine Kiekendief** hoog over (JF). Op 10 juni zat de tweede zeer zeldzame soort van het voorjaar in de Coepelduynen, opnieuw ontdekt door Maarten Langbroek: een man **Oostelijke Blonde Tapuit** (ML e.a.). Dezelfde dag streek er een **Kortteenleeuwerik** even neer in de Luchterzeeduinen (HO), ontdekt door Herman van Oosten tijdens zijn onderzoek naar tapuiten. Op 14 juni vloog een **Kleine Jager** langs de zeetrekhut (PS). Daar werd eind van de maand de najaarstrek al weer ingeluid door de eerste langstreckende steltlopers. Zoals gebruikelijk beet de **Wulp** het spits af met de eerste trekker op 21 juni (JD), gevolgd door de eerste **Regenwulp** op 25 juni (JD). Op 27 juni zat weer de eerste **Witgat** op een onder water gezet perceel bollenland in het Langeveld (HV). Bij de **Grote Zilverreiger** die op 30 juni over zee langs trok, ging het waarschijnlijk ook om een vroege aankomst (JD HV).

In juni verschenen er een aantal zeldzame libellen en een vlinder in ons waarnemingsgebied. Op 16 juni was een **Duinparelmoervlinder** aanwezig in de Noordduinen (ML). Op 12 juni zat er een **Zwervende Heidelibel** bij de ESTEC (SH). Later in de maand doken er ook 6 op in het Middengebied (CZ) en 1 bij de Duindamseslag (ML). Op 17 juni was er voor het tweede jaar een **Gevlekte Witsnuitlibel** aanwezig in het Langeveld (TE). Op 28 juni vloog een **Zuidelijke Keizerlibel** bij het Oosterkanaal in de AWD (VK).

Gevlekte witsnuitlibel 6 juni 2015 ©Wim & Trudy Engel

Waarnemers

AM	Annelies Marijn	JZw	Johnny van der Zwaag	RD	Rineke Dedding
CZ	Casper Zuyderduyn	HN	Hans de Nobel		en Axel van Duivenvoorden
DP	Dick Passchier	HO	Herman van Oosten	RDi	Ricardo van Dijk
EH	Ed van Hecke	JS	Joost van der Sluijs	RG	Reinder Genuit
GC	Gab de Croock	KV	Koene Vegter	RJ	Rob Jansson
GS	Gerrit Stam	LS	Leo Schaap	RM	Rob de Mooij
GT	Gijsbert Twigt	MD	Menno van Duijn	RR	René van Rossum
HV	Hein Verkade	MK	Marc Kolkman	SH	Sarah Humphrey
JD	Jelle van Dijk	MKu	Menno Kuiper	TE	Trudy en Willem Engel
JE	Jaap Engberts	ML	Maarten Langbroek	VK	Vincent Kalkman
JF	Jaap Faber	MM	M. Mommers	WB	Wijndelt Boelema
JH	Jan Hendriks	MW	Maarten Wielstra	WH	Wouter Halfwerk
JHa	Joël Haasnoot	PD	Pieter van Dam	WS	Wim van Swieten
		PS	Peter Spierenburg	WR	Wim Rimmelzwaal

bron: www.waarneming.nl

Oostelijke Blonde Tapuit 10 juni 2015 ©René van Rossum